

AVALUACIÓ DELS POTENCIALS RISCOS PER A LA SALUT A L'ENTORN DE LA FÀBRICA DE CIMENT DEL GRUP LAFARGE A MONTCADA I REIXAC

Laboratori de Toxicologia i Salut Mediambiental
Centre de Tecnologia Ambiental, Alimentària i Toxicològica (TecnATox)
Facultat de Medicina i Ciències de la Salut/Escola Tècnica Superior d'Enginyeria
Química, Universitat "Rovira i Virgili"
Reus / Tarragona

INTRODUCCIÓ

INTRODUCCIÓ

El sector cimenter aposta per la substitució de part del combustible habitual (fuel, carbó) per combustibles alternatius (biomassa, fangs de depuradora).

Principals avantatges:

- Estalvi de recursos no renovables.
- Reducció de les emissions computables de CO₂.
- Solució a una problemàtica emergent (tractament dels residus).

Potencials inconvenients:

La valorització energètica de residus porta temps realitzant-se ja a països com Alemanya, Holanda i Regne Unit. També a Catalunya (Vallcarca i Alcanar).

Contaminants

Les fàbriques de ciment, com qualsevol procés de combustió, poden emetre una varietat de contaminants:

Macrocontaminants:

Monòxid de carboni (CO)

Òxids de nitrogen (NO_x)

Diòxid de sofre (SO₂)

Partícules (PM₁₀)

...

Microcontaminants:

Metalls

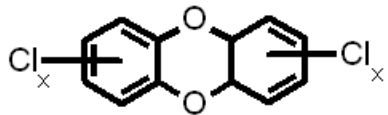
Dioxines i furans (PCDD/Fs)

...

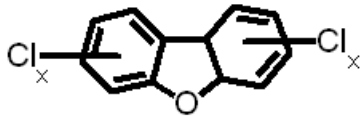

“Dioxines”

Nom comú pel que es coneix a dues famílies de compostos:

Dibenzo-p-dioxines policlorades (PCDDs)

Dibenzofurans policlorats (PCDFs)

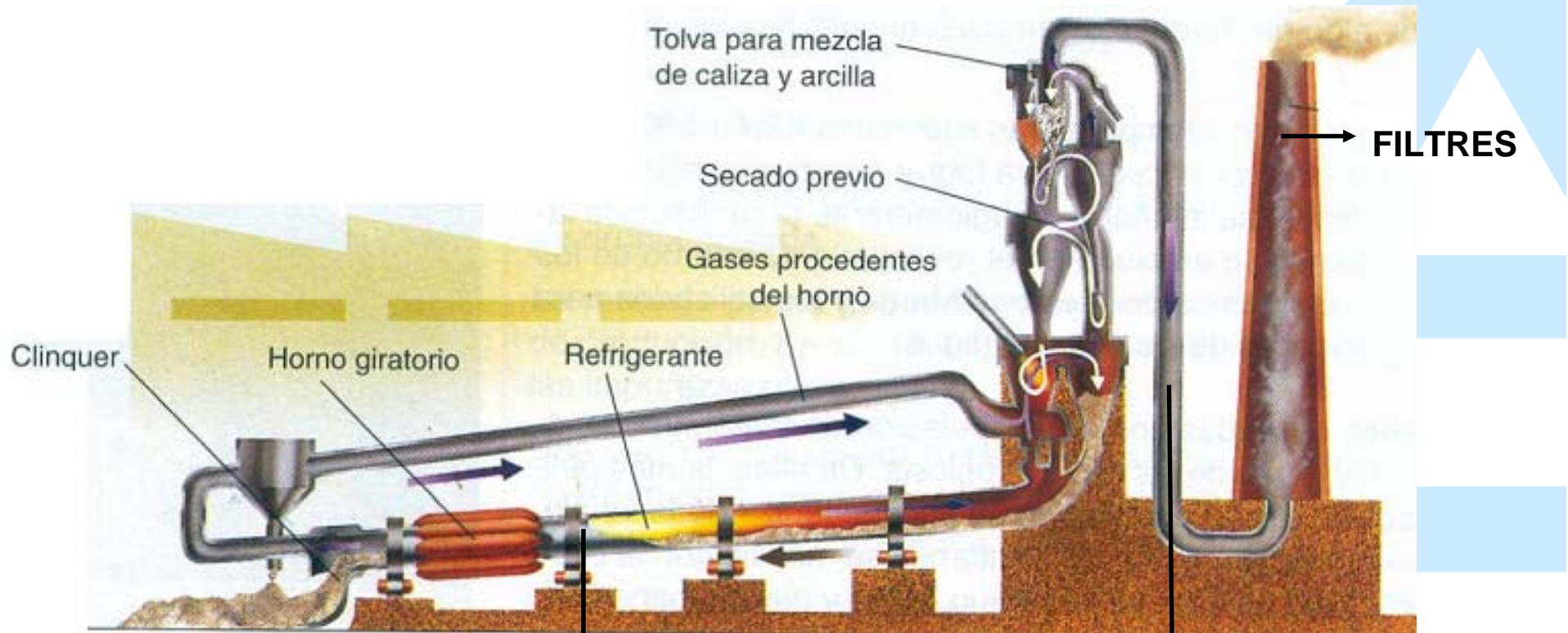
No són produïdes de forma intencionada.

Fonts: Processos de combustió a baixa temperatura, com per exemple incineradores, incendis forestals, cremes agrícoles o trànsit de vehicles.

Són extraordinàriament estables al medi ambient.

Es bioacumulen en els greixos d'animals i humans.

Dioxines i fàbriques de ciment

FORN
 $T^a > 1450\text{ }^{\circ}\text{C}$,
Temps residència gasos: 5-6 segons
Es destrueixen les dioxines de les matèries primeres, del combustible, i les generades en la combustió

Refrigeració dels gasos
Aquí es on poden sintetitzar-se de "novo" dioxines

Límit d'emissió: 0.1 ng TEQ/m³

Toxicitat de les dioxines

Síntomes aguts i subaguts més representatius:

- a) cutanis (CLORACNÉ)**
- b) sistèmics**
- c) neurològics i psíquics**
- d) varis (irritació ocular, conjuntivitis,...)**

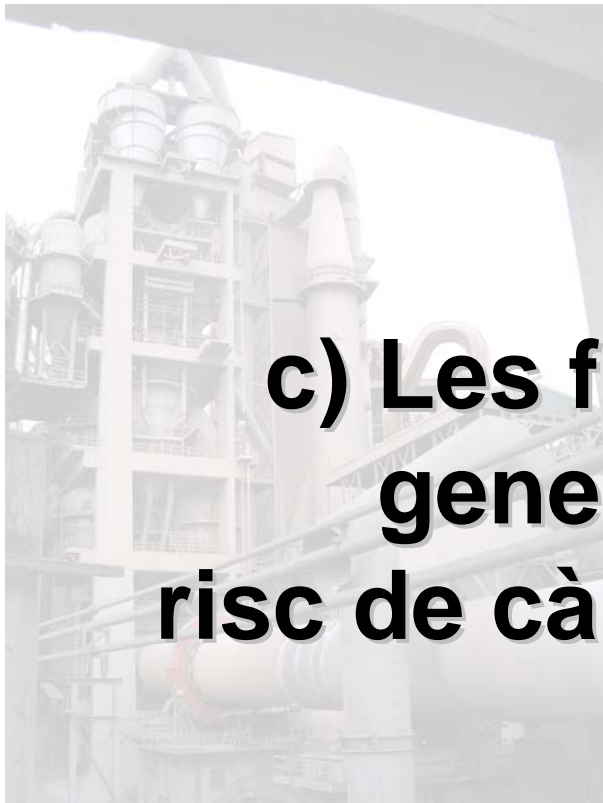
El ex-president ucraïnà, Víctor Yúshenko, enverinat per dioxines

La 2,3,7,8-TCDD és l'únic dels 210 congèneres de les dioxines i furans pel qual la IARC ha establert que és un conegut agent cancerigen per l'home.

SIL-LOGISME. Alguns exemples:

- a) generen PCDD/Fs.
- b) Les PCDD/Fs són potents agents cancerígens.

llavors

**c) Les fàbriques de ciment
generen un important
risc de càncer per a la població**

SIL-LOGISME. Alguns exemples:

- a) genera PCDD/Fs.
- b) Les PCDD/Fs són potents agents cancerígens.

llavors

**c) El trànsit de vehicles
genera un important
risc de càncer per a la població**

SIL-LOGISME. Alguns exemples:

Qualsevol font de PCDD/Fs!!!!

- a) **Els incendis forestals generen PCDD/Fs.**
- b) **Les PCDD/Fs són potents agents cancerígens.**

llavors

c) Els incendis forestals generen un important risc de càncer per a la població

Altres contaminants

Metalls pesants

L'exposició a petites quantitats de certs metalls pesants s'ha associat a una gran varietat d'efectes adversos per a la salut (p. ex., Hg), mentre que diferents formes d'alguns elements són cancerígenes (p. ex., As i Cd).

Encara que alguns elements són essencials per a l'ésser humà, també poden ser perillosos en exposicions realment elevades (p. ex., Cr, Mn, Co...).

Fonts de metalls pesants:

- Naturals (volcans, incendis forestals, erosió mineral, etc.).**
- Antropogèniques (pesticides, processos industrials, trànsit, etc.).**

Altres contaminants

Partícules PM₁₀

Diàmetre inferior a 10 µm.

***Fonts primàries:* Antropogèniques (agricultura, processos industrials, combustió de fusta i combustibles fòssils, trànsit, etc.)**

Naturals (incendis forestals, volcans, etc.).

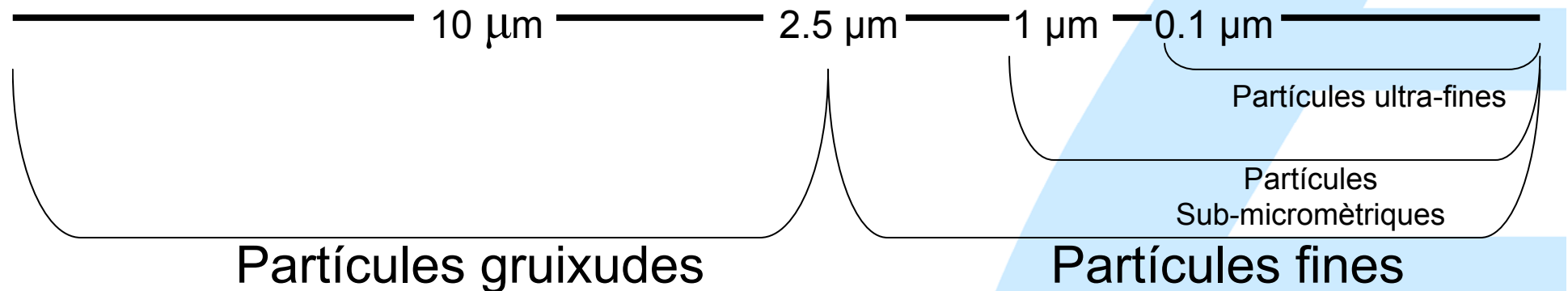
***Fonts secundàries.:* Inclouen SO_x, NO_x, COVs,...**

Altres contaminants

Partícules ultrafines (“nanopartícules”)

PM_{0.1}: Diàmetre inferior a 0.1 µm

Perills de les partícules ultrafines?

Afectació dels pulmons

Poden arribar al torrent sanguini i afectar altres òrgans (fetge, cor, cervell, etc.)

No es poden eliminar fàcilment de l'organisme

Altres contaminants

Partícules ultrafines (“nanopartícules”)

Fonts emissores de partícules ultrafines (a més de les cimenteres):

Combustió de carbó i fuels

Vehicles a motor

Tabac

Incendis i crema de vegetació

Resuspensió de partícules de terra pel vent

- A nivell europeu, s’ha estimat que la contribució del **trànsit**, com a font d’emissió de partícules, és de:
  - 17% de PM_{10}
  - 20% de $PM_{2.5}$
  - 40% de partícules ultrafines

Fangs de depuradora

La totalitat dels fangs de depuradora no pot ser absorbida per l'agricultura, mentre que el dipòsit a abocadors no és tampoc mediambientalment sostenible.

Els fangs de depuradores han de complir diversos paràmetres abans de ser aptes com a combustibles alternatius:

- **Humitat < 15%**
- **Hg < 10 ppm**
- **Cd + Tl < 100 ppm**
- **Sb + As + Pb + Cr + Co + Cu + Mn + Ni + V + Sn < 1%**
- **Cl < 2%**
- **F < 1%**

Canvis en les emissions de cimenteres per substitució del combustible per fangs de depuradora

Metalls

Les emissions de metalls, principalment Hg, quan s'utilitza fangs de depuradora com a combustible alternatiu, no superen en cap cas la normativa vigent.

La retenció dels metalls no volàtils i semivolàtils en el forn del clínquer pot arribar pràcticament al 100%.

PM₁₀

L'ús de fangs de depuradora com a combustible alternatiu no afecta l'emissió. No depenen del tipus de combustible, sinó de l'eficiència dels filtres.

Canvis en les emissions de cimenteres per substitució del combustible per fangs de depuradora

“Dioxines” (PCDD/Fs)

Els valors detectats amb la introducció de fangs de depuradora com a combustibles alternatius no es diferencien substancialment dels valors associats a l'ús del coc de petroli com a combustible.

Alta temperatura (aprox. 1450°C), llarg període de residència (>5 s) i excés d'oxigen destrueixen les PCDD/Fs i eviten la seva formació.

AVALUACIÓ DE RISCOS PER A LA SALUT

El cas de Lafarge – Montcada i Reixac

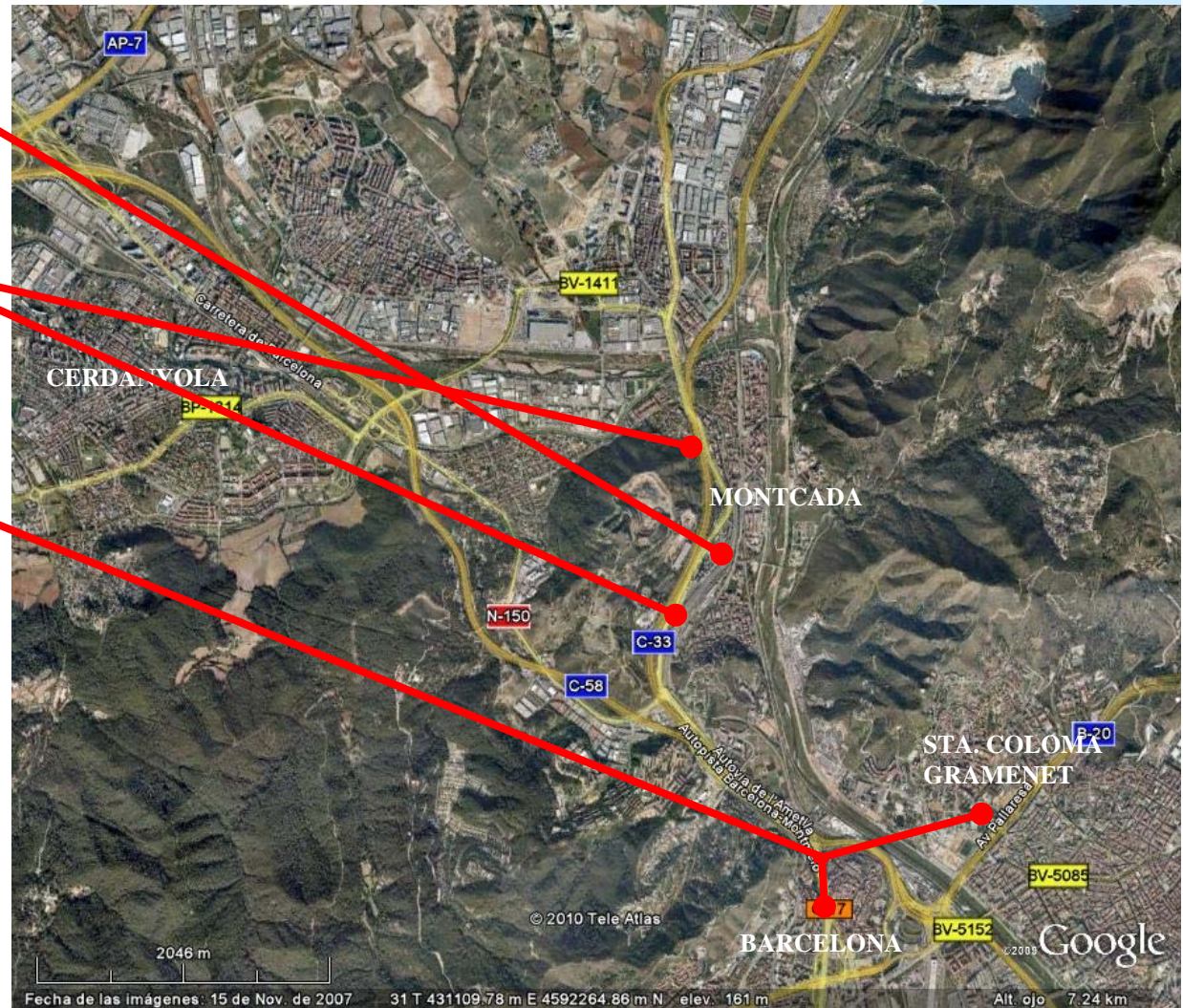
Lafarge – Montcada i Reixac

Fàbrica de ciment Lafarge.

Alta densitat de trànsit:
C-55, C-33, C17, N150.
(Carreteres accés a
Barcelona)

Pròxima a àrees amb alta
densitat de població (Sta.
Coloma i Barcelona).

**En molt poc espai
es concentren les
diverses fonts
d'emissió i la
població**

Lafarge – Montcada i Reixac

Determinació de les concentracions al voltant de la fàbrica de ciment Lafarge a Montcada i Reixac de:

- Metalls pesants
  - Dioxines i furans
  - PM₁₀
- } **sòls, vegetació i aire**

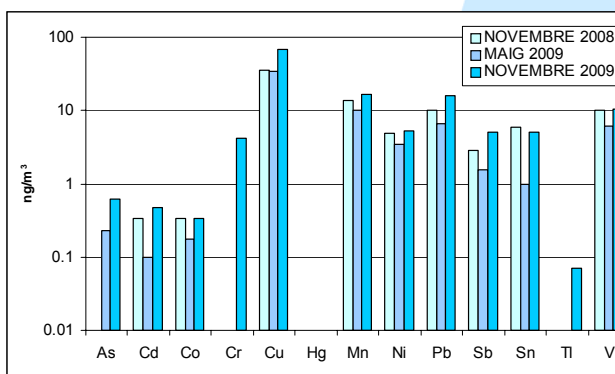
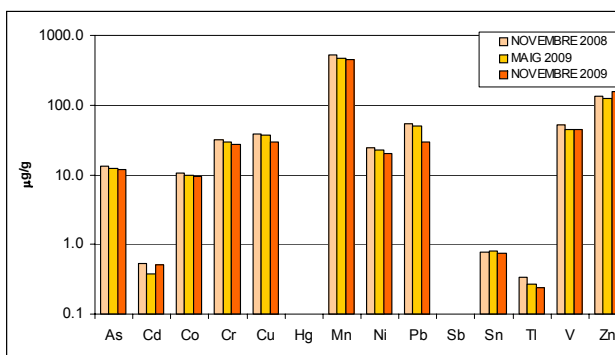
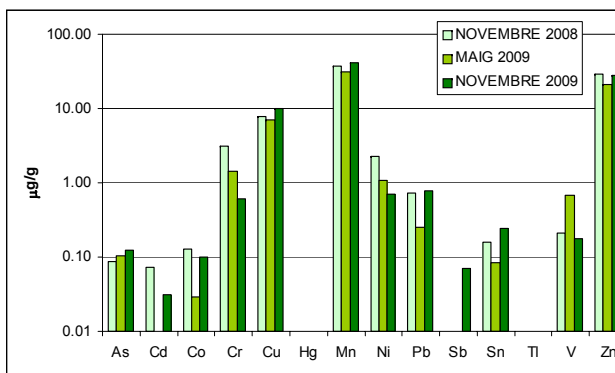
Avaluació de riscos per a la salut humana de la població local.

Campanyes semestral: Novembre 2008
Maig 2009
Novembre 2009

Lafarge – Montcada i Reixac

Vegetació

Sòls

Aire

Planta similar: Ús de fangs de depuradora (2005, 2008-2009)

SÒLS

ng OMS-TEQ /kg	Mitjana	Màxim	Mínim
2003	0.94	1.62	0.32
2006	1.10	2.12	0.40
2009	0.94	1.66	0.30

Variació espacial:

Sense diferències significatives en funció de la distància a la fàbrica.

VEGETACIÓ

ng OMS-TEQ /kg	Mitjana	Màxim	Mínim
2003	0.17	0.25	0.11
2006	0.15	0.29	0.08
2009	0.09	0.16	0.06

La **concentració de PCDD/Fs** en sòls i vegetació a les proximitats de la planta **Uniland Cementera a Vallcarca** és **notablement baixa**, en comparació amb els nivells obtinguts en àrees urbanes i industrials de Catalunya i d'arreu del món.

Resultats Uniland-Vallcarca, planta similar a la de Lafarge a Montcada i Reixac

Anàlisi de costos-beneficis (20% de substitució de l'energia):

Risc Cancerigen Total: **reducció de 4.5 casos per milió d'habitants**

Emissions: **reducció de 144.000** tones CO₂

L'ús de fangs de depuradora com a combustible secundari **redueix els gasos amb efecte d'hivernacle**. A més, **no suposa risc addicional** significatiu per a la salut de la població.

CEMEX-Alcanar

<i>Nº Casos de càncer any</i>	Abans substitució	Després substitució
Metalls	0.78	0.67
PCDD/Fs	0.0010	0.0009

- ↓ Una disminució de 0.11 casos de càncer a causa dels metalls
- ↓ Una disminució de 0.0001 casos de càncer a causa de PCDD/Fs

Una **disminució** de **casos de càncer** en la **població resident al voltant de CEMEX-Alcanar (fàbrica similar a la de Montcada i Reixac)** després de la **substitució (15%)** de part del combustible per combustible alternatiu (CDR).

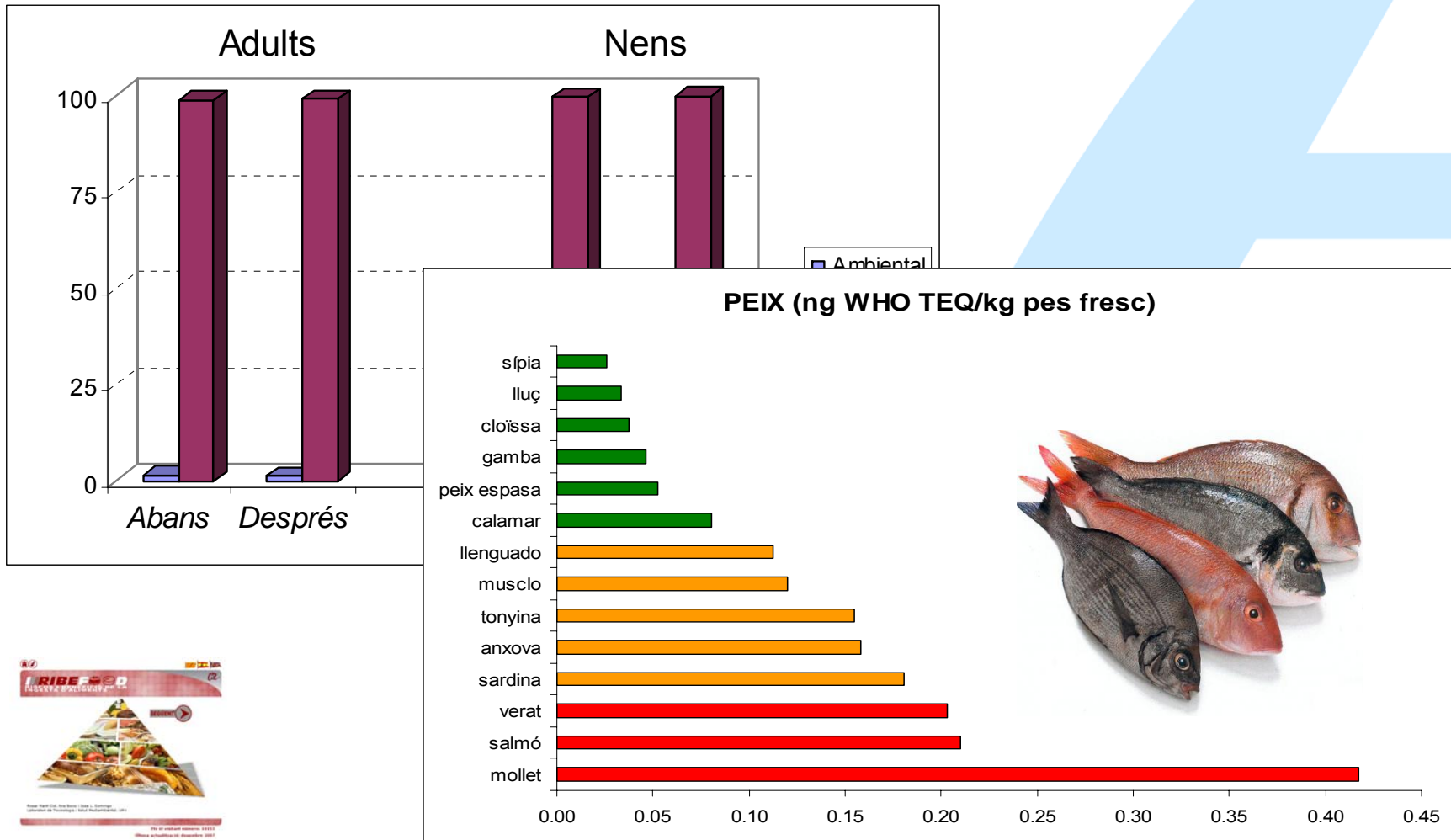

COMPARACIÓ DE RISCOS. Alguns exemples:

Contraure la malaltia de las “vaques boges”	1 entre	40.000.000
Morir per causa d'un llamp.....	1 entre	10.000.000
Morir per causa d'un accident d'avió.....	1 entre	3.000.000
Morir per causa de la grip (<i>Influenza</i>).....	1 entre	600.000
Morir per homicidi a Espanya.....	1 entre	120.000
Morir per causa d'un accident de trànsit.....	1 entre	10.000
Morir per causa d'un infart de miocardi.....	1 entre	2.200
<hr style="border-top: 1px dashed #0000FF;"/>		
Guanyar la Loteria Nacional comprant un bitllet.....	1 entre	600.000
Guanyar la “Primitiva” comprant un bitllet.....	1 entre	14.000.000
Càncer per exposició a “dioxines” al voltant de la fàbrica de ciment de Montcada (Lafarge) (en la situació de pitjor escenari)	1 entre	14.300.000

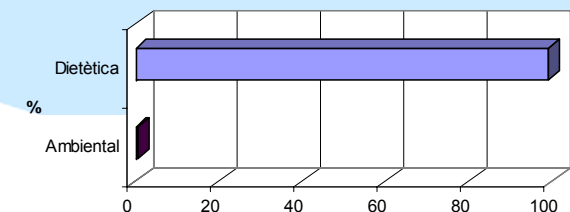
L'exposició ambiental a PCDD/Fs suposa un 0.6% i un 0.2% de l'exposició total (directa + dietètica) per a adults i nens, respectivament.

COM PODEM REDUIR L'EXPOSICIÓ A PCDD/Fs? Alguns exemples

- Passar de menjar 2 vegades a la setmana **MOLLET** a menjar **LLUÇ**, suposaria una reducció del 91% en la ingesta de PCDD/Fs.
- Substituir el **SALSITXÓ** pel **PERNIL DOLÇ** en l'entrepà (2 cops a la setmana) suposaria una reducció del 71% en la ingesta de PCDD/Fs.
- Substituir la **LLET SENCERA** per la **LLET SEMIDESNATADA** en el nostre consum setmanal, suposaria una reducció del 70% en la ingesta de PCDD/Fs.
- El tancament de la fàbrica de ciment de **MONTCADA I REIXAC** suposaria reduir l'equivalent a un 1,1% de les emissions de PCDD/Fs (en comparació amb el **TRÀNSIT** global a la província de Barcelona, en funció del parc automobilístic).

CONCLUSIONS

- Els riscos cancerígens i no-cancerígens per a la població resident a les proximitats de les fàbriques de ciment avaluades, derivats de l'exposició a **dioxines i metalls**, són assumibles d'acord amb els estàndards reguladors internacionals, tant abans com després del canvi de combustible (fangs de depuradora, biomassa).

CONCLUSIONS

- **No s'han observat tendències acumulatives a llarg termini en les concentracions de **dioxines i metalls** al voltant de la fàbrica de ciment Lafarge-Montcada.**
- **Mentre l'ús de fangs de depuradora, com a combustible secundari, redueix els gasos amb efecte d'hivernacle, aquest ús no ha suposat cap risc addicional significatiu per a la salut de la població resident a les rodalies.**

PUBLICACIONS CIENTÍFIQUES

Chemosphere 74 (2009) 1502–1508

Contents lists available at ScienceDirect

Chemosphere

journal homepage: www.elsevier.com/locate/chemosphere

Environmental monitoring of PCDD/Fs and metals in the vicinity of a cement plant after using sewage sludge as a secondary fuel

Marta Schuhmacher^{a,b}, Martí Nadal^a, José L. Domingo^{a,*}

^a *Laboratory of Toxicology and Environmental Health, "Rovira i Virgili" University, Sant Llorenç 21, 43201 Reus, Catalonia, Spain*
^b *Environmental Engineering Laboratory, EITSE, "Rovira i Virgili" University, Av. Països Catalans 26, 43007 Tarragona, Catalonia, Spain*

Available online at www.sciencedirect.com

SCIENCE @ DIRECT®

ENVIRONMENT INTERNATIONAL

Environment International 29 (2003) 415–421

Annual variation in the levels of metals and PCDD/PCDFs in soil and herbage samples collected near a cement plant

M. Schuhmacher^a, M.C. Agramunt^a, A. Bocio^a, J.L. Domingo^{a,*}, H.A.M. de Kok^b

^a *Laboratory of Toxicology and Environmental Health, School of Medicine, "Rovira i Virgili" University, San Lorenzo 21, 43201 Reus, Spain*
^b *Taux Laboratorium, 7400 AC Deventer, The Netherlands*

Received 15 August 2001; accepted 18 November 2002

Environ Sci Pollut Res
 DOI 10.1007/s11356-008-0063-7

AREA 7 • RISK ASSESSMENT AND MANAGEMENT, HEALTH • RESEARCH ARTICLE

Cost–benefit analysis of using sewage sludge as alternative fuel in a cement plant: a case study

Martí Nadal • Marta Schuhmacher • José L. Domingo

Available online at www.sciencedirect.com

SCIENCE @ DIRECT®

Environmental Research

Environmental Research 95 (2004) 198–206

Pollutants emitted by a cement plant: health risks for the population living in the neighborhood

Marta Schuhmacher,^{a,b} Jose L. Domingo,^{a,*} and Josepa Garreta^a

^a *Laboratory of Toxicology and Environmental Health, School of Medicine, "Rovira i Virgili" University, San Lorenzo 21, 43201 Reus, Spain*
^b *Environmental Engineering Laboratory, Department of Chemical Engineering, "Rovira i Virgili" University, Sescelades Campus, 43007 Tarragona, Spain*

Received 26 March 2003; received in revised form 7 July 2003; accepted 12 August 2003

PERGAMON

Chemosphere 48 (2002) 209–217

www.elsevier.com/locate/chemosphere

PCDD/F and metal concentrations in soil and herbage samples collected in the vicinity of a cement plant

M. Schuhmacher^a, A. Bocio^a, M.C. Agramunt^a, J.L. Domingo^{a,*}, H.A.M. de Kok^b

^a *Laboratory of Toxicology and Environmental Health, School of Medicine, "Rovira i Virgili" University, Calle San Lorenzo 21, 43201 Reus, Spain*
^b *Taux Laboratorium, 7400 AC Deventer, The Netherlands*

Received 12 July 2001; received in revised form 18 January 2002; accepted 18 January 2002

**AVALUACIÓ DELS POTENCIALS
RISCOS PER A LA SALUT A L'ENTORN
DE LA FÀBRICA DE CIMENT
DEL GRUP LAFARGE
A MONTCADA I REIXAC**

Dr. Josep Lluís Domingo Roig

MOLTES GRÀCIES PER LA SEVA ATENCIÓ

